Οι νεανικές και εφηβικές εκρήξεις (Σεβ. Μητροπολίτης Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου Ιερόθεος)

Categories : ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Date : 23 Δεκεμβρίου, 2008

Οι πρόσφατες εκρήξεις των δεκαπεντάρηδων, όπως τις απεκάλεσαν, έδωσαν το έναυσμα για διάφορες αναλύσεις, οι οποίες τις περισσότερες φορές είναι **αποσπασματικές** και υποκειμενικές. Η Ψυχολογία, η Παιδαγωγική και η Κοινωνιολογία έχουν μελετήσει παρόμοια φαινόμενα με ψυχραιμία και νηφαλιότητα.

Έτσι, γνωρίζουμε ότι οι έφηβοι περνούν από μια **διαδικασία ολοκλήρωσης**, ήτοι από την κλειστή ομάδα στην οποία γεννήθηκαν προχωρούν σε μια ανεξαρτητοποίηση και επιδιώκουν να αποκτήσουν ταυτότητα χώρου και χρόνου. Αυτή η μετάβαση γίνεται με συγκρούσεις, επαναστάσεις, κάποτε αιματηρές, ανάλογα με τις συνθήκες κάθε εποχής.

Ο Κόνραντ Λόρεντς, κάτοχος του Βραβείου Νομπέλ, κάνει λόγο για τη λεγομένη «**φυσιολογική νεοφιλία**» και με τον όρο αυτόν εννοεί ότι **ο νέος προσπαθεί να αποσπασθή από καθετί το παραδοσιακό**, το οποίο του είναι ενοχλητικό, και συγχρόνως **επιδιώκει να προσλάβη καθετί καινούργιο**, που του φαίνεται ελκυστικό. Όταν όμως ενηλικιώνεται, αποκτά την «**καθυστερημένη υπακοή**», δηλαδή **αποδέχεται την παράδοση και τις πολιτισμικές αξίες μιας κοινωνίας**.

Το πρόβλημα, κατά τον Λόρεντς, δεν είναι αυτή η διαδικασία, που ούτως ή άλλως είναι φυσιολογική και όλοι την περνούν, αλλά αφενός μεν **η εμμονή κάποιου νέου στην παιδικότητα για πολύ χρόνο**, χωρίς να αναπτυχθή μέσα του η «φυσιολογική νεοφιλία» στην εφηβεία του, αφετέρου δε **η εμμονή στη «νεοφιλία» για πολύ χρόνο**, αν και μεγαλώνη ηλικιακά, και η μη απόσπαση από παιδικές και εφηβικές νοοτροπίες, δηλαδή η **παρατεταμένη εφηβεία**. Και στις δύο περιπτώσεις εκδηλώνεται μια **ψυχολογική ανωριμότητα**. Έτσι, προβληματισμό δημιουργεί τόσο το ανώριμο παιδί που δεν απογαλακτίζεται όσο και ο «παιδισμός» των μεγάλων, οι οποίοι, εκτός των άλλων, εκμεταλλεύονται αυτή την ψυχολογική διαδικασία ωριμάνσεως του παιδιού για πολιτικούς και κομματικούς σκοπούς.

Πέρα από αυτές τις αναλύσεις πρέπει να δη κανείς το φαινόμενο των εκρήξεων μέσα από δύο σημαντικές παραμέτρους.

Η μία είναι η νοοτροπία των **ουτοπιστικών ιδεολογικών συστημάτων**. Η λέξη ουτοπία («ου τόπος») σημαίνει μια ανεφάρμοστη κοινωνική ιδεολογία. Ο όρος αυτός προήλθε από τον Τόμας Μουρ με το έργο του Ουτοπία, που αναφέρεται σε μια ιδανική πολιτεία, η οποία είναι απομακρυσμένη σε ένα νησί και είναι οργανωμένη με σοσιαλιστικό τρόπο. Ποτέ όμως δεν υπήρξε μια τέτοια ιδανική και τέλεια κοινωνία, γι΄ αυτό και γίνεται λόγος για ουτοπικό όνειρο. Αυτό μας θυμίζει τις ουτοπιστικές ιδέες του Πλάτωνα, όπως εκφράζονται στην Πολιτεία του. Βέβαια, ο Μαρξ σε αυτόν τον ηθικό σοσιαλισμό της ουτοπίας του Μουρ αντέταξε τον επιστημονικό σοσιαλισμό, που αναφέρεται στον κοινωνικό μετασχηματισμό μέσα από συγκεκριμένους ιστορικούς και κοινωνικούς όρους. Πρέπει όμως να παρατηρηθή ότι **πολλές τέτοιες ουτοπίες μερικές φορές συνδέονται και με ολοκληρωτισμούς που αυτοδιαλύονται**. Η άλλη παράμετρος είναι ότι **οι αδικίες που επικρατούν στις κοινωνίες βασανίζουν το ανθρώπινο πρόσωπο και την ελευθερία του** και το εξαναγκάζουν να επαναστατή, γιατί κατά τον **άγιο Γρηγόριο τον Θεολόγο** «το βία υποταττόμενον στασιάζει καιρού λαβόμενον». Οπότε **οι ηλικιωμένοι, αντί να ερεθίζουν τη νεοφιλία των νέων** , για δικούς τους λόγους, αφού πιστεύω ότι εν πολλοίς τέτοια επαναστατικά κινήματα είναι καθοδηγούμενα, **θα πρέπη να φροντίσουν να οργανώνουν την κοινωνία πιο δίκαια και δημοκρατικά.**

Φυσικά, **το ότι η κοινωνία είναι άδικη δεν σημαίνει ότι ο καθένας έχει το δικαίωμα να την ανατρέπη χωρίς να ανοικοδομή προηγουμένως κάτι το θετικό ή τουλάχιστον χωρίς να διατυπώνη θετικές προτάσεις** . Επίσης, δεν επιτρέπεται στον καθένα να καταστρέφη τον κοινωνικό ιστό και την προσωπική ελευθερία του άλλου, ούτε ακόμη να αφανίζη τις περιουσίες των τρίτων. Μάλιστα, και στο σημείο αυτό ο Λόρεντς έχει παρατηρήσει ότι το να επαναστατούν οι νέοι εναντίον του κοινωνικού καθεστώτος και των γονέων τους, αλλά παράλληλα «να έχουν την απαίτηση να συντηρούνται από την ίδια αυτή κοινωνία και από τους γονείς τους» είναι μια απερίσκεπτη παιδαριώδης συμπεριφορά.

Κατά την εκκλησιαστική μας παράδοση η κοινωνική αδικία είναι **αποτέλεσμα των εσωτερικών παθών**, τα οποία πάθη αναπτύχθηκαν στη λεγόμενη μεταπτωτική κοινωνία. Σε μια τέτοια κοινωνία στην οποία επικρατεί η αδικία, το συμφέρον, η ιδιοτέλεια, η συσσώρευση πλούτου από τους λίγους εις βάρος των πολλών κτλ. πρέπει να υπάρχουν δίκαιοι νόμοι, ολοκληρωμένη παιδεία, ώριμοι κοινωνικοί και πνευματικοί θεσμοί για να φέρουν την κοινωνική ισορροπία. Για να εκφρασθώ κατά τον Μαξ Βέμπερ, η νόμιμη εξουσία πρέπει να συνδυασθή με την παραδοσιακή και χαρισματική εξουσία για να λειτουργή σωστά.

Βέβαια, επειδή το θέμα ξεκινά από **το πάθος της φιλαυτίας**, που είναι η μεγαλύτερη αρρώστια της εποχής μας, **όλα τα ανθρώπινα μέσα διόρθωσης είναι ανεπαρκή, εάν ο άνθρωπος δεν αναγεννηθή πνευματικά και εάν δεν**

αποκτήση εσωτερική πληρότητα. Γι΄ αυτό από τα κόμματα γίνεται συνεχής λόγος για αλλαγή, κάθαρση, εκσυγχρονισμό, επανίδρυση του κράτους, μεταρρυθμίσεις και όλα διαψεύδονται στην πράξη. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο το όραμα της τέλειας κοινωνίας ομοιάζει ως μια ουτοπιστική ιδεολογία που πάντοτε αναζητείται και συνεχώς οδηγεί στην απογοήτευση.

Συνεπώς, **το άρρωστο πρόσωπο αρρωσταίνει την κοινωνία και τους θεσμούς, ενώ το ολοκληρωμένο πρόσωπο δίνει νόημα στον θεσμό, στην κοινωνία και στη ζωή, κρατάει την κοινωνία σε μια ισορροπία, στην οποία ούτε εν ονόματι του συνόλου καταργείται η ελευθερία του προσώπου, όπως συμβαίνει στη δικτατορία, ούτε εν ονόματι της ελευθερίας του ατόμου καταργείται το κοινωνικό σύνολο, κατά την πρακτική της αναρχίας**.

Συμπερασματικά, οι νεανικές και εφηβικές εκρήξεις είναι σε κάποιον βαθμό προβλεπόμενες, αλλά απαιτούνται υγιείς και δίκαιοι θεσμοί αλλά και ολοκληρωμένη παιδεία για να επιφέρουν την κοινωνική εξισορρόπηση και να ικανοποιούν τα όνειρα των νέων, αποβάλλοντας τις αβεβαιότητες του μέλλοντος.

(Πηγή: «ΤΟ ΒΗΜΑ» 21/12/2008)

Διαβάστε περισσότερα κείμενα του Σεβασμιωτάτου πατώντας εδώ